

Temanotat

**Etiopia/Eritrea: Grensepassering,
registrering og forhold for eritreiske
flyktninger i Etiopia**



© Landinfo 2016

Materialet i denne publikasjonen er omfattet av åndsverklovens bestemmelser. Uten særskilt avtale med Landinfo er enhver eksemplarfremstilling og tilgjengeliggjøring bare tillatt i den utstrekning det er hjemlet i lov.

Alle henvendelser om Landinfos rapporter kan rettes til:

Landinfo
Utlendingsforvaltningens fagenhet for landinformasjon

Storgata 33 A

Postboks 8108 Dep

N-0032 Oslo

Tel: 23 30 94 70

E-post: landinfo@landinfo.no

www.landinfo.no

Temanotat Etiopia/Eritrea: Grensepassering, registrering og forhold for eritreiske flyktninger i Etiopia

Om Landinfos temanotater

Utlendingsforvaltningens fagenhet for landinformasjon (Landinfo) innhenter og analyserer informasjon om samfunnsforhold og menneskerettigheter i land som Utlendingsdirektoratet (UDI), Utlendingsnemnda (UNE) og Justis- og beredskapsdepartementet har behov for kunnskap om.

Landinfos temanotater er basert på opplysninger fra nøye utvalgte kilder. Opplysningene er behandlet i henhold til [anerkjente kvalitetskriterier for landinformasjon](#) og [Landinfos retningslinjer for kilde- og informasjonsanalyse](#).

Temanotatene bygger på både skriftlig og muntlig kildemateriale. En del av informasjonen som formidles, er innhentet gjennom samtaler med kilder på informasjonsinnhentingsreiser. Landinfo tilstreber bredde i kildetilfanget, og så langt mulig er det innhentet informasjon fra kilder som arbeider uavhengig av hverandre. Alt benyttet kildemateriale er fortløpende referert i temanotatene. Hensyn til enkelte kilders ønske om anonymitet er ivarettatt.

Notatene gir ikke et uttømmende bilde av temaene som undersøkes, men belyser problemstillinger som er relevante for UDIs og UNEs behandling av utlendingssaker.

Landinfo er en faglig uavhengig enhet, og informasjonen som presenteres, kan ikke tas til inntekt for et bestemt syn på hva praksis bør være i utlendingsforvaltningens behandling av søknader. Landinfos temanotater gir heller ikke uttrykk for norske myndigheters syn på de forhold og land som omtales.

About Landinfo's reports

The Norwegian Country of Origin Information Centre, Landinfo, is an independent body within the Norwegian Immigration Authorities. Landinfo provides country of origin information (COI) to the Norwegian Directorate of Immigration (Utlendingsdirektoratet – UDI), the Immigration Appeals Board (Utlendingsnemnda – UNE) and the Norwegian Ministry of Justice and Public Security.

Reports produced by Landinfo are based on information from carefully selected sources. The information is collected and analysed in accordance with [common methodology for processing COI](#) and [Landinfo's internal guidelines on source and information analysis](#).

To ensure balanced reports, efforts are made to obtain information from a wide range of sources. Many of our reports draw on findings and interviews conducted on fact-finding missions. All sources used are referenced. Sources hesitant to provide information to be cited in a public report have retained anonymity.

The reports do not provide exhaustive overviews of topics or themes, but cover aspects relevant for the processing of asylum and residency cases.

Country of Origin Information presented in Landinfo's reports does not contain policy recommendations nor does it reflect official Norwegian views.

SUMMARY

This report concerns the situation for Eritreans fleeing from Eritrea to Ethiopia. The report describes issues relating to the flight itself, reception and registration in Ethiopia, and living conditions in Ethiopia. Not only crossing the border from Eritrea to Ethiopia, but also getting to the border area, poses challenges for the refugees. A large number of Eritreans still manage to flee to Ethiopia. They are welcomed in Ethiopia, but conditions do not promote integration in the country.

The refugees are registered both by Ethiopian authorities and UNHCR. In this context, Ethiopian authorities conduct a thorough background check of each refugee. Eritrean ID-documents are confiscated. Ethiopian authorities issue an ID-card to refugees over the age of 14, but this is not a universal practice. Refugees are relegated to reside in refugee camps, but some get permission to live outside the camp. Many leave the camps without permission. Refugees have access to education, but do not get a work permit in Ethiopia. Although the Ethiopian citizenship law gives foreigners the possibility of acquiring Ethiopian citizenship, in practice this is not granted to Eritrean refugees.

SAMMENDRAG

Dette notatet omhandler situasjonen for eritreere som flykter fra Eritrea til Etiopia. Notatet beskriver forhold knyttet til selve flukten, mottak og registrering i Etiopia, og levekår i Etiopia. Både det å komme seg til grenseområdet og det å krysse grensen byr på utfordringer for flyktningene. Et stort antall eritreere lykkes likevel i å flykte til Etiopia. De ønskes velkommen i Etiopia, men forholdene er lite tilrettelagt for å integrere dem i landet.

Flyktningene registreres både av etiopiske myndigheter og av UNHCR. I denne sammenheng foretar etiopiske myndigheter en grundig bakgrunnssjekk av flyktningene. Eritreiske ID-dokumenter beslaglegges. Alle flyktninger over 14 år skal få utstedt et ID-kort av etiopiske myndigheter, men dette er ikke tilfellet i praksis. Flyktningene henvises i utgangspunktet til å oppholde seg i en flyktningleir, men enkelte får tillatelse til å oppholde seg utenfor leiren. Svært mange forlater leirene uten tillatelse. Flyktninger får gå på skole, men får ikke tillatelse til å arbeide i Etiopia. Selv om den etiopiske statsborgerskapsloven åpner for å gi utlendinger etiopisk statsborgerskap, gis dette i praksis ikke til eritreiske flyktninger.

INNHold

1. Innledning	6
2. Flukten til Etiopia	6
2.1 Utfordringer knyttet til det å komme seg til grenseområdet.....	7
2.2 Utfordringer knyttet til grensekryssingen.....	8
2.3 Hvor lang tid tar flukten?.....	9
3. Mottakelse og registrering i Etiopia	10
3.1 Bakgrunnssjekk og registrering	10
3.1.1 Enslige mindreårige flyktninger	12
3.1.2 I hvilken grad utgir etiopiere seg for å være eritreiske flyktninger?.....	12
3.2 Overføring til flyktningleir	12
3.3 Urbane flyktninger.....	13
3.4 Sponsede flyktninger	14
3.5 Dokumentasjon på identitet og flyktningstatus	14
4. Levekår i Etiopia	15
4.1 Skole	15
4.2 Arbeid.....	15
4.3 Statsborgerskap.....	16
4.4 Bevegelsesfrihet	16
4.4.1 Ulovlig opphold utenfor leirene	16
5. Referanser	18

1. INNLEDNING

Dette notatet omhandler situasjonen for eritreere som flykter fra Eritrea til Etiopia. Notatet adresserer ikke årsaker til flukt, men beskriver forhold knyttet til selve flukten, mottak og registrering i Etiopia, og flyktningenes levekår i Etiopia.

Informasjonen er begrenset og til dels fragmentert. Dette skyldes blant annet at Landinfo ikke selv har besøkt grenseområdet eller flyktningleirer, og at det finnes lite offentlig tilgjengelig kildemateriale. Notatet bygger i stor grad på informasjon fra personer som jobber med eritreiske flyktninger i Etiopia. Landinfo anser disse kildene som pålitelige. Kildene er anonymiserte av hensyn til deres arbeidsforhold. Informasjonen ble i hovedsak innhentet i forbindelse med en informasjonsinnhentingsreise til Addis Ababa i Etiopia i september/oktober 2015.

2. FLUKTEN TIL ETIOPIA

Grensen mellom Etiopia og Eritrea er omstridt.¹ Landene befinner seg i en tilstand av kald krig², og det finnes ingen åpne grenseoverganger mellom landene.³ Dette betyr at flyktninger må ta seg illegalt over grensen.

Grenseområdet mellom Eritrea og Etiopia er over 900 km langt og strekker seg fra Sudan i vest til Djibouti i øst. To etiopiske regioner grenser til Eritrea: Tigray-regionen i vest og Afar-regionen i øst.⁴ Satellittbilder fra Google Maps (u.å.) illustrerer godt hvor ulike de geografiske forholdene i den vestlige og østlige delen av grenseområdet er. Mens det vestlige grenseområdet består av kupert høyland, domineres det østlige grenseområdet av lavtliggende ørkensletter. Det store flertallet av eritreere som flykter til Etiopia, krysser grenseområdet til Tigray-regionen.⁵

¹ Eritrea og Etiopia utkjempet en blodig grensekrig fra mai 1998 til juni 2000. Partene inngikk så en våpenhvile og overlot grensespørsmålet til en internasjonal grensekommisjon, som la frem sin avgjørelse i april 2002 (Ethiopian-Eritrean Boundary Commission 2002). Avgjørelsen lot seg imidlertid ikke implementere. Landsbyen Badme, som ifølge grensekommisjonen tilhører Eritrea, kontrolleres for eksempel av etiopiske styrker. En rekke kart, for eksempel Google Maps (u.å.), viser likevel grensen mellom landene slik den er gitt av kommisjonen. Dette betyr at kart ikke nødvendigvis gjenspeiler reelle forhold på bakken.

² Etiopia og Eritrea har inngått en våpenhvile, men ingen fredsavtale. Situasjonen mellom landene er spent, og det meldes iblant om kortvarige kamper i grenseområdet (se for eksempel Berhane 2015). Slike meldinger kan være vanskelig å verifisere, men gir i hovedsak inntrykk av å være stedfortrederkamper mellom etiopiske styrker og anti-etiopiske grupper. Sistnevnte støttes av og mottar trening i Eritrea (UNSC 2015, s. 3).

³ Google Maps (u.å.) gir inntrykk av at det eksisterer flere potensielle veiforbindelser mellom landene, herunder fra Teseney i Eritrea til Humera i Etiopia nær den sudanske grensen, fra Mendefera i Eritrea til Adwa i Etiopia og fra Adi Keyh i Eritrea til Adigrat i Etiopia. De to førstnevnte traséene omfatter hver sin bro over henholdsvis elvene Tekeze og Mareb. Google Maps (u.å.) gir også inntrykk av veiforbindelse mellom landene gjennom de omstridte byene Badme og Bure.

⁴ Fire eritreiske regioner grenser til Etiopia: Gash-Barka, Debub, Semienawi Keyih Bahri og Debubwai Keyih Bahri.

⁵ Kilde A (e-post 10. november 2015) anslo at tre av fire eritreere som flykter over grensen til Etiopia, tar seg inn i Tigray-regionen. Enkelte eritreere flykter også til Etiopia via Sudan eller Djibouti, men ifølge kilde A forekommer dette bare unntaksvis («only exceptionally»).

Ifølge en velrennomert kilde (kilde A, møte i Addis Ababa, september 2015) kommer det i gjennomsnitt 2500 eritreiske flyktninger over grensen til Etiopia hver måned. I 2014 kom det opptil dobbelt så mange hver måned. Antall mislykkede fluktforsøk er ukjent. Samtlige kilder som Landinfo tok opp spørsmålet med i Etiopia i 2015, ga uttrykk for at flukten er vanskelig å gjennomføre uten bruk av smugler og god planlegging, både for å komme seg til grenseområdet og for å krysse grensen (kilde A, møte i Addis Ababa i september 2015; kilde H, e-post 21. oktober 2015; kilde E, møte i Addis Ababa i oktober 2015; eritreiske flyktninger, møte i Addis Ababa, oktober 2015).

FNs kommisjon for menneskerettigheter i Eritrea (som gjengitt i UNSC 2015, s. 112)⁶ har opplyst at prisen for å bli smuglet ut av Eritrea har steget drastisk de senere årene. Mens det før 2010 kostet opptil 1000 eritreiske Nakfa (tilsvarende omtrent 830 norske kroner)⁷ å bli fulgt til grensen, varierer prisen i dag fra 10 000 til 120 000 Nakfa, avhengig av blant annet fluktrute og utgangspunktet for flukten. En rapport fra den sveitsiske flyktningshjelpen (Geiser 2013, s. 2) viser til priser på mellom 15 000 og 80 000 Nakfa, avhengig av hvorvidt eritreiske militære bistår i smuglingen. Det er uklart hvor utbredt det er at militære er delaktige i flukten.

2.1 UTFORDRINGER KNYTTET TIL DET Å KOMME SEG TIL GRENSEOMRÅDET

Flere kilder fastslår at bevegelsesfriheten i Eritrea er begrenset (se blant annet UNSC 2015, s. 102; International Crisis Group 2014, s. 6). FNs kommisjon for menneskerettigheter i Eritrea (heretter FN-kommisjonen) viser til at eritreere må søke om tillatelse til å reise utenfor sitt bosted eller arbeidsområde, og at slike tillatelser kun gis ved spesielle anledninger, for eksempel for å besøke familie, delta i bryllup eller begravelse (FN-kommisjonen, som gjengitt i UNSC 2015, s. 103). Tillatelsene er tidsbegrensede, og det er ikke tillatt å avvike fra oppgitt reiserute. FN-kommisjonen (som gjengitt i UNSC 2015, s. 111) fastslår at det er spesielt vanskelig å få tillatelse til å reise til grenseområdet, men bemerker samtidig at tillatelser kan være mulig å kjøpe mot bestikkelse.

FN-kommisjonen viser videre til at eritreiske myndigheter foretar sporadiske kontroller og at det også er kontrollposter på veier inn til byer, der reisende må fremvise ID-dokumenter og eventuell reisetillatelse (UNSC 2015, s. 104). Det er uklart hvor mange kontrollposter som finnes, og den faktiske kontrollen som gjennomføres ved postene, fremstår ifølge FN-kommisjonen (som gjengitt i UNSC 2015, s. 105) som dårlig og korrupt. FN-kommisjonen (som gjengitt i UNSC 2015, s. 111 og 112) fastslår likevel at kontrollen ved inngangen til byer og landsbyer med nærhet til grenseområdet er streng, og at flyktninger uten reisetillatelse gjerne går lange avstander til fots for å unngå kontrollposter på veiene.

Landinfos egne erfaringer fra reiser utenfor Asmara tilsier at det er få kontrollposter i Eritrea, og at kontrollen ved slike poster er dårlig. Senest i januar 2015 reiste Landinfo både sørover til Adi Khey og nordvestover til Keren uten å støte på operative kontrollposter.⁸ Delegasjonen ble stanset under et besøk i en landsby

⁶ Kommisjonen hadde ikke selv adgang til Eritrea, men baserer seg på 550 samtaler med eritreiske flyktninger og pårørende (Human Rights Council 2015, s. 1).

⁷ XE Currency Converter 23.12.2015.

⁸ I 2013 og 2014 reiste Landinfo fra Asmara til Massawa uten å observere en eneste operativ kontrollpost.

utenfor Keren, men opplevde at en buss full av passasjerer fikk passere uten å bli kontrollert. Kilder som Landinfo har møtt i Eritrea de senere årene, underbygger Landinfos inntrykk (eksempelvis kilde I, møte i Asmara, februar 2013; kilde J, møte i Asmara, mars 2014; kilde K, møte i Asmara januar 2015).

Personer som pågripes av eritreiske myndigheter for fluktforsøk, risikerer fengselsstraff (UNSC 2015, s. 105; kilde A, møte i Addis Ababa, september 2015; kilde E, møte i Addis Ababa, oktober 2015). Ifølge FN-kommisjonen (som gjengitt i UNSC 2015, s. 113) varierte slik straff fra mellom to og syv år før 2010. Etter 2010 skal straffen ha blitt redusert til mellom seks måneder og to år. Straffen økes for hver gang man pågripes.

De eritreiske flyktningene som Landinfo møtte i Addis Ababa i oktober 2015, underbygget dette. Enkelte av dem viste til at de selv hadde sittet i fengsel for fluktforsøk. Kilde F (e-poster av 9. og 10. desember 2015), som baserer informasjonen på samtaler med eritreiske flyktninger, har hevdet at flyktninger risikerer livstid i fengsel eller sågar henrettelse, fordi fluktforsøk til Etiopia anses som landssvik. Informasjonen fra kilde F samsvarer dårlig med opplysningene fra FN-kommisjonen (i avsnittet ovenfor) og fra de eritreiske flyktningene som Landinfo selv møtte, men det kan ikke utelukkes at enkelte eritreere, eksempelvis personer med viktige militære stillinger, risikerer hardere straff enn andre. Den eritreiske straffeloven (Penal Code 2015) åpner for dødsstraff, for eksempel ved forræderi av «exceptional gravity» i krigstid, jf. lovens artikkel 112, men det foreligger svært begrenset informasjon om bruk av dødsstraff i Eritrea. Både Amnesty International (u.å.) og Death Penalty Worldwide (2014) mener at landet i praksis har avskaffet dødsstraff.⁹

2.2 UTFORDRINGER KNYTTET TIL GRENSEKRYSSINGEN

Uavhengig av hvordan flyktningene kommer seg til grenseområdet, foregår selve grensekryssingen normalt til fots (UNSC 2015, s. 112). Kilde E (møte i Addis Ababa, oktober 2015) forklarte at mange eritreere foretar denne siste etappen av flukten i grupper. Det er ikke noe gjerde langs grensen, men vannstanden i elvene kan påvirke hvor og når flyktningene kan ta seg gjennom grenseområdet (kilde A, møte i Addis Ababa, september 2015).¹⁰ Vannstanden i elvene varierer i henhold til sesong. Regntidene i høylandet varer normalt fra mars til april og fra slutten av juni til begynnelsen av september (Paice 1996, s. 5), men området rammes periodevis av tørke. Det regner sjelden i det østlige grenseområdet, det vil si ørkenslettene som grenser til Afar-regionen. I deler av grenseområdet begrenses ferdsel også av miner og blindgjengere.¹¹ Kildene viste til at smuglere og lokalkjente vet hvor disse ligger.

For å hindre flukt skal eritreiske myndigheter ha innført en «shoot-to-kill-policy» i grenseområdet, det vil si beordret grensevakter til å skyte mot flyktninger med den hensikt å drepe dem. Ifølge International Crisis Group (2014, s. 7) har imidlertid

⁹ Death Penalty Worldwide (u. å.) viser til at minst én henrettelse kan ha funnet sted i Eritrea i perioden mellom 1999 og 2008.

¹⁰ Den vestlige delen av grenseområdene preges av elvene Tekeze (også kjent som Setit), Mareb (også kjent som Gash) og Obel. Sistnevnte blir etterhvert del av Mareb-elven.

¹¹ Omfattende bruk av artilleri fra begge parter ødela ikke bare infrastruktur og jordbruk i grenseområdet, men etterlot også store mengder udetonerte granater.

denne beslutningen ikke latt seg implementere fordi grensevaktene har nektet å skyte mot egne landsmenn.¹² FN-kommisjonen (som gjengitt i UNSC 2015, s. 324) viser til at shoot-to-kill-policyen kan ha blitt endret, men at det ikke er mulig å konkludere med hvorvidt den er avskaffet. Landinfo tok opp dette spørsmålet med en rekke kilder i Addis Ababa i september/oktober 2015. Både kilde A (møte i Addis Ababa, september 2015; e-post 18. desember 2015) og kilde E (møte i Addis Ababa, oktober 2015) viste til hendelser der flyktninger har nådd Etiopia med skuddsår, men kunne verken bekrefte om disse var blitt skutt av eritreiske grensevakter eller si noe om hvor vanlig slike hendelser er. Flyktningene som Landinfo møtte (Addis Abeba, oktober 2015), var av den klare oppfatning at det etter 2012 har vært uvanlig at flyktninger blir skutt fordi grensevaktene blir færre og færre.¹³

At tilstedeværelsen av eritreiske grensevakter er begrenset, underbygges av det store antallet eritreere som faktisk klarer å flykte over grensen. Kilde G (e-post 8. desember 2015) forklarte at tilstedeværelsen av eritreiske styrker langs grensen varierer veldig fra område til område, og at smuglere vet hvor tilstedeværelsen er lav eller fraværende. Flere kilder viser til at smuglere også vet hvor og når grensevaktene patruljerer (se for eksempel UNSC 2015, s. 112).

Kilde E (møte i Addis Ababa, oktober 2015) forklarte at mange flyktninger foretrekker å krysse grensen i ly av nattetørket. Både kilde E og kilde A (møte i Addis Ababa, september 2015) hevdet videre at enkelte grensevakter kan la seg bestikke til å la flyktninger krysse grensen.

2.3 HVOR LANG TID TAR FLUKTEN?

Hvor lang tid det tar å flykte fra Eritrea til Etiopia, avhenger av fluktrute og utgangspunktet for flukten. For noen flyktninger kan det ta flere dager å krysse grensen (UNSC 2015, s. 112). Som nevnt over går enkelte flyktninger lange avstander for i det hele tatt å komme til grenseområdet. Flyktningene som Landinfo møtte (møte i Addis Ababa, oktober 2015), forklarte i denne sammenheng at det kan være lett å gå seg vill uten guide eller lokalkunnskap.¹⁴

For andre flyktninger kan gåturen til Etiopia være kort. Flyktningene som Landinfo møtte (Addis Ababa, oktober 2015), fortalte at eritreere i grenseområdet gjeter dyreflokkene sine relativt fritt, og iblant sågar på tvers av grenseelvene. For flyktninger med et slikt utgangspunkt er veien til Etiopia kort. Kilde F (e-post 9. desember 2015) har opplyst at noen flyktninger bare går en halv time for å komme seg til Etiopia.

¹² Ifølge FN-kommisjonen (som gjengitt i UNSC 2015, s. 112) består grensevaktene i hovedsak av vernepliktige som utstasjoneres i henhold til et roteringsystem.

¹³ Flyktningene som Landinfo møtte, hadde krysset grensen på ulike tidspunkter de senere årene.

¹⁴ Mange eritreere har urban bakgrunn.

3. MOTTAKELSE OG REGISTRERING I ETIOPIA

Etiopia fører en åpen-dør-politikk overfor flyktninger generelt,¹⁵ og eritreiske flyktninger anses normalt som prima facie flyktninger (kilde A, møte i Addis Ababa, september 2015; Geiser 2013, s. 4).

Kilder som Landinfo møtte i Addis Ababa i oktober 2015, fortalte at eritreiske flyktninger som lykkes i å ta seg over til den etiopiske siden av grensen, i all hovedsak blir møtt av etiopiske grensepatriuljer (kilde A; kilde C; kilde D).¹⁶ Kildene anså det som lite sannsynlig at eritreere klarer å ta seg gjennom grenseområdet uten å komme i kontakt med etiopiske myndigheter, fordi den etiopiske siden av grensen er så sterkt militarisert. Kilde G (e-post 8. desember 2015) forklarte at beredskapen på etiopisk side av grensen er høy fordi infiltrasjon fra eritreiske eller eritreisk-trente styrker fortsatt er et problem i grenseområdet. Kilde A (e-post, 10. november 2015) bekreftet at det er et høyt antall kontrollposter i området, og at også lokale militser kontrollerer reisende.¹⁷

De eritreiske flyktningene Landinfo møtte i Addis Ababa, forklarte at de hadde blitt tatt godt imot av etiopiske soldater på grensen. Ifølge kilde G (e-post 8. desember 2015) har etiopiske myndigheter gitt ordre til sine soldater om å ta vel imot eritreiske flyktninger.

De etiopiske soldatene frakter flyktningene til bestemte ankomststeder («entry points») (kilde A, møte i Addis Ababa, september 2015), som består av en eller flere mindre bygninger som ligger på eller tett inntil grensen.¹⁸ Ankomststedene er godt kjent blant smuglere, og mange flyktninger går mot disse stedene. Administration for Refugee and Returnee Affairs (ARRA), det statlige organet som har ansvaret for flyktningeforvaltningen i Etiopia, befinner seg ved ankomststedene og foretar en rask kontroll («pre-screening») av flyktningene, før de transporteres videre for bakgrunnssjekk («screening») og registrering. UNHCR er ikke til stede ved ankomststedene (kilde A, e-post 2015).

3.1 BAKGRUNNSSJEKK OG REGISTRERING

Flyktninger som tar seg inn i Tigray-regionen, registreres ved et mottakssenter ved navn Endabaguna, som ligger ved byen med samme navn, cirka 20 km sørvest for byen Shire (kilde A, e-post 22. oktober 2015).¹⁹ Flyktninger som tar seg over grensen til Afar-regionen, transporteres også til Endabaguna for registrering, dersom

¹⁵ Etiopia er part av, med enkelte reservasjoner, Flyktningkonvensjonen av 1951 og tilleggsprotokollen av 1967, samt Den afrikanske flyktningkonvensjonen av 1969.

¹⁶ Utlendinger plikter å søke om flyktningstatus innen 15 dager etter ankomst i Etiopia, uavhengig om de kom legalt eller illegalt til landet (Refugee Proclamation 2004, s. 2667). Personer som melder seg etter fristen, risikerer bot og vil normalt bli transportert til en flyktningleir for registrering (kilde A, møte i Addis Ababa, september 2015).

¹⁷ Militserne består av utvalgte menn som bor i grenseområdet. Disse er bevæpnet og samarbeider med sikkerhetsstyrkene.

¹⁸ Det finnes 18 offisielle ankomststeder langs grensen i Tigray-regionen og ni i Afar-regionen (kilde A, e-post 22. oktober 2015).

¹⁹ Endabaguna ble opprettet i 2008 (Geiser 2013, s. 4).

de ikke er etniske Afarer (Geiser 2013, s. 4). Etniske Afarer registreres vanligvis i en av de to flyktingleirene i Afar-regionen; Aysaitta og Berhale.²⁰

Endabaguna er inngjerdet og bevoktet (kilde F, e-post 10. november 2015; kilde A, e-post 20. november 2015). Her registreres flyktingene først av ARRA og deretter av UNHCR. Både ARRA og UNHCR tar fingeravtrykk av flyktingene. UNHCRs registrering baserer seg på opplysningene som er nedtegnet av ARRA, men registreringene foregår hver for seg. Organisasjonene benytter ulike databaser for registrering (kilde A, møte i Addis Ababa september 2015; e-post 15. desember 2015).

ARRA foretar ifølge kilder en grundig bakgrunnssjekk av hver flykting (kilde A, møte i Addis Ababa, september 2015; kilde C og E, møter i Addis Ababa, oktober 2015). Kildene understrekte at årsaken til dette er at situasjonen mellom Etiopia og Eritrea er spent, og at flyktninger utgjør en potensiell sikkerhetsrisiko. ARRA, som for øvrig er en del av den etiopiske sikkerhetstjenesten (National Intelligence and Security Service – NISS), legger stor vekt på å vite hvem flyktingene er (kilde G, e-post 11. desember 2015).

Kilde A (møte i Addis Ababa, september 2015) og kilde E (møte i Addis Ababa, oktober 2015) viste til at mange av flyktingene er i besittelse av eritreiske ID-dokumenter ved ankomst til Etiopia. Kilde A hevdet at ARRA beslaglegger disse dokumentene ved registrering, og at UNHCR ikke får innsyn i beslaglagte dokumenter.

Den sveitsiske flyktinghjelpen (Geiser 2013, s. 3 og 4) viser til at etiopiske myndigheter siler ut personer som har hatt nær tilknytning til det eritreiske militæret. Kilden presiserer ikke nærmere hva som ligger i dette og i hvilken grad slike personer behandles annerledes enn eritreiske flyktninger for øvrig. Kilde A (møte i Addis Ababa, september 2015) forklarte at det ikke er gitt at alle flyktninger sendes videre fra ARRA til UNHCR.

Flyktingene får utdelt en rekke gjenstander mens de oppholder seg i Endabaguna, blant annet toalettartikler som såpe og bind. Flyktninger som ankommer i uniform, får utdelt et sett med sivile klær, og enslige mindreårige får utdelt hårolje (kilde A, møte i Addis Ababa, september 2015; e-post 15. desember 2015). Flyktingene sover på sovesaler med madrasser og tepper mens de oppholder seg i senteret (kilde A, e-post 18. desember 2015). Kvinner og menn sover adskilt. Små barn sover sammen med kvinnene. Flyktingene får servert felles mat i Endabaguna («communal dining»).

Oppholdstiden i Endabaguna varierer avhengig av ankomsttall og kapasitet. Ifølge kilde A (e-post 10. november 2015) tilbringer flyktninger normalt bare noen dager i senteret; i gjennomsnitt tre til fire dager. Iblant oppholder flyktingene seg imidlertid flere uker i Endabaguna (kilde E, møte i Addis Ababa, oktober 2015). Kilde A (møte i Addis Ababa, september 2015) forklarte at enslige mindreårige flyktninger tilbringer vesentlig lenger tid i senteret enn andre flyktninger, og at deres opphold

²⁰ Etniske Afarer som tar seg over grensen til Tigray-regionen, kan transporteres til Endabaguna før de overføres til Aysaitta eller Berhale (kilde A, e-post 22. oktober 2015). Flyktingleirene Aysaitta og Berhale ble etablert i 2007 (kilde A, e-post 15. desember 2015). Uregistrerte flyktninger oppholder seg sammen med registrerte flyktninger i disse leirene.

kan vare i opptil tre måneder. Mange enslige mindreårige flyktninger hevder at de er eldre enn de er for å unngå å måtte tilbringe lang tid i senteret.

3.1.1 Enslige mindreårige flyktninger

Enslige mindreårige flyktninger registreres samme sted som flyktninger for øvrig i Endabaguna, men bor på et eget område mens de oppholder seg i senteret, hvor de blant annet tilbys ulike psykososiale aktiviteter. Grunnen til at enslige mindreårige flyktninger tilbringer lang tid i senteret er at det tar tid å finne eventuelle slektninger eller få på plass en omsorgsordning for dem. Slik omsorgsordning går normalt ut på at de overlates til såkalt «community based care» i en flyktningleir, det vil si at en gruppe enslige mindreårige bor sammen og at andre eritreiske flyktninger i leiren påtar seg begrenset omsorg for dem. Sosialarbeidere og andre med ansvar for å beskytte barn i leiren monitorer ordningen og bidrar med støtte ved behov (kilde A, e-post 15. desember 2015).

3.1.2 I hvilken grad utgir etiopiere seg for å være eritreiske flyktninger?

Kildene var ikke kjent med at etiopiere utga seg for å være eritreiske flyktninger. Flere kilder (kilde A, møte i Addis Ababa, september 2015; kilde C, møte i Addis Ababa, oktober 2015; kilde E, møte i Addis Ababa, oktober 2015) viste i denne sammenheng til at det er mulig å høre på dialekten hvorvidt en flyktning kommer fra Eritrea eller Etiopia. Landinfo er ikke i stand til å vurdere denne påstanden, men kan konstatere at befolkningen på eritreisk og etiopisk side av grensen snakker samme språk, det vil si Tigrinja i vest og Afar i øst.

Tilgangen til grenseområdet er for øvrig begrenset også på etiopisk side. Det er mange kontrollposter i området og selv etiopiere må ha en god grunn til å oppholde seg der (kilde A, e-post 10. november 2015). Kilde A (møte i Addis Ababa, september 2015) forklarte at det bor enkelte etiopiere i flyktningleirene, fordi de driver butikk i leirene eller er gift med eritreiske flyktninger i leirene. Etiopiere må ha tillatelse for å kunne bo i flyktningleir.

3.2 OVERFØRING TIL FLYKTNINGLEIR

Flyktninger i Etiopia er i utgangspunktet henvist til å oppholde seg i en flyktningleir. Som påpekt ovenfor, bringes etniske Afarer vanligvis til en av de to flyktningleirene i Afar-regionen. Eritreiske flyktninger som ikke er etniske Afarer, overføres normalt til en flyktningleir i Tigray-regionen etter registrering i Endabaguna (kilde A, e-post 22. oktober 2015). Det finnes fire flyktningleirer i Tigray-regionen: Shimelba, May-Ayni, Adi-Harush og Hitsats.²¹ Alle fire leirene ligger i nærheten av byen Shire. Flyktningene overføres til leirene avhengig av kapasitet og med hensyn til å holde familier samlet. Flyktninger som er etniske Kunamaer, henvises normalt til Shimbela-leiren.

Kilde A (møte i Addis Ababa, september 2015) forklarte at ingen av flyktningleirene er inngjerdet, og at grensen mellom leir og lokalsamfunn utenfor leiren er flytende. Noen flyktninger gjeter for eksempel dyr på beite utenfor leiren. I Afar-regionen er

²¹ I år 2000 ble de første eritreiske flyktningene innkvartert i leiren Wa'ala Nihibi. Denne leiren ble senere stengt av sikkerhetshensyn fordi den lå så nært grensen (Geiser 2013, s. 5). I juni 2004 ble flyktningene flyttet til den da nyetablerte leiren Shimelba. I april 2008 ble leiren May-Ayni vedtatt bygget. Leiren Adi-Harush ble bygget i april 2010. Den nyeste leiren, Hitsats, ble åpnet i 2013.

det ifølge kilde A ikke uvanlig at eritreiske flyktninger, som er etniske Afarer, lever hos etiopiske Afarer utenfor leiren, selv om de egentlig skal oppholde seg i leiren.

I tillegg til ARRA og UNHCR, som er til stede i alle flyktningleirene, er også enkelte andre organisasjoner til stede i leirene for å hjelpe flyktningene. Flyktningshjelpen (Norwegian Refugee Council – NRC) er eksempelvis til stede i alle de fire leirene i Shire-området, mens den internasjonale katolske organisasjonen Jesuit Refugee Service (JRS) er til stede i May-Ayni, og Ethiopian Orthodox Church Development and Inter-Church Aid Commission (EOC-DICAC) er til stede leirene Shimelba, May-Ayni og Hitsats (kilde F, e-post 10. november 2015).

Boligene i flyktningleirene varierer fra telt til mursteinbygg. I mange tilfeller må flyktninger dele bolig med fremmede. Familier kan ha egen latrine, men dusjer og latriner er normalt felles. I leirene får flyktningene videre utdelt liggeunderlag, teppe, kjøkkensett og jerrykanne. Kjøkkensettet er normalt på deling. Med mindre de er gift eller i familie, deler flyktningene normalt ikke bolig og kjøkkensett på tvers av kjønn. Videre får flyktningene utdelt et rasjoneringskort som gir dem mat og penger på månedsbasis. Rasjoneringskortet utstedes per familie og inneholder informasjon om antall familiemedlemmer som kortet dekker. Rasjoneringskortene er nummerert. Hvert nummer er koblet til en spesifikk flyktning i UNHCR sitt datasystem. I regntidene får flyktningene også utdelt myggnett for beskyttelse mot malaria. Ytterligere såpe, undertøy og bind deles ut kvartalsvis (kilde A, møte i Addis Ababa september 2015; e-poster av 15. og 18. desember 2015).

For øvrig finnes det helsetilbud, utdanningstilbud (skole og yrkestrening) og rekreasjonsmuligheter i leirene. Tilbudet og mulighetene er imidlertid begrenset. Flyktningene som Landinfo møtte i Addis Ababa i 2015, fortalte at dette medfører at de fleste flyktninger ønsker å bo utenfor leirene (møte i Addis Ababa oktober 2015).

3.3 URBANE FLYKTNINGER

Enkelte flyktninger unntas fra hovedregelen om at de skal oppholde seg i en flyktningleir og får i stedet oppholde seg i Addis Ababa eller en annen etiopisk by. Disse flyktningene omtales som urbane flyktninger («urban assisted refugees»). Ifølge kilde A (e-post 15. desember 2015) har cirka 4500 eritreiske flyktninger status som urban flyktning.

Status som urban flyktning gis idet grunnlaget for slik status inntreffer, enten ved registrering eller etter en tids opphold i en flyktningleir. Grunnlaget kan være helsemessig, sikkerhetsmessig eller humanitært (kilde A, møte i Addis Ababa september 2015; e-post 15. desember 2015). Helsemessige grunner omfatter typisk kronisk sykdom eller andre behandlingsbehov som ikke lar seg dekke av tilbudet i eller i nærheten av flyktningleirene. Humanitære grunner går i hovedsak ut på at man ønsker å holde familier samlet. Sikkerhetsmessige grunner omfatter ulike forhold som medfører at flyktningen ikke anses trygg i flyktningleiren, eksempelvis familievold eller en privat konflikt. Kilde F (e-post 11. november) har opplyst at flyktninger som har hatt en fremtredende stilling i Eritrea, kan innvilges urban flyktningstatus av sikkerhetsmessige hensyn.²²

²² Det kan være nærliggende å anta at det er slike flyktninger Geiser (2013, s. 3 og 4) refererer til når hun viser til at etiopiske myndigheter ved ankomstregistrering siler ut flyktninger med nær tilknytning til det eritreiske militæret. Dette er imidlertid uklart. Kilde G (e-post 11. desember 2015) bekreftet at urbane flyktninger i Addis Temanotat **Etiopia/Eritrea: Grensepassering, registrering og forhold for eritreiske flyktninger i Etiopia**

I likhet med leirflyktninger, bistås urbane flyktninger ikke bare av ARRA og UNHCR, men også av en rekke andre organisasjoner, herunder EOC-DICAC, JRS og NRC (kilde F, e-post 10. november 2015). Urbane flyktninger får blant annet gratis helsebehandling og får utbetalt et månedlig beløp til bolig og mat (kilde A, e-post 20. november og 15. desember 2015).²³ Ifølge kilde F (e-post 10. og 11. november 2015) mottar flyktningene, avhengig av familiens størrelse, mellom 1700 og 4000 etiopiske birr (tilsvarende omtrent 700-1700 norske kroner)²⁴ i måneden. For å få pengene til å rekke lengst mulig, går flyktninger normalt mange sammen om å leie bolig (møte med eritreiske flyktninger i Addis Ababa, oktober 2015).

3.4 SPONSEDE FLYKTNINGER

I 2007 innførte etiopiske myndigheter en såkalt «out of camp policy» (OCP), som gjør det mulig for eritreiske flyktninger å søke om å få oppholde seg utenfor en flyktningleir (Geiser 2013, s. 7). Ifølge kilde A (møte i Addis Ababa, september 2015) kan flyktninger først søke om dette etter å ha tilbrakt seks måneder i en flyktningleir. Hovedvilkåret for å få innvilget søknaden er at flyktningen har en etiopisk sponsor som påtar seg det økonomiske ansvaret for flyktningen, inkludert eventuell helsebehandling (kilde F, e-post 12. november 2015; kilde A, e-post 15. desember 2015). Sponsoren vil normalt være i familie med flyktningen.²⁵ Flyktningen må også ha rent rulleblad for å få innvilget søknaden. Ifølge kilde A oppholder det seg cirka 3000 sponsede flyktninger i Addis Ababa og noe over 300 i Tigray-regionen.

3.5 DOKUMENTASJON PÅ IDENTITET OG FLYKTNINGSTATUS

Som nevnt tidligere beslaglegger ARRA eritreiske ID-dokumenter ved ankomstregistrering. Etiopiske myndigheter har siden 2012 utstedt et ID-kort til eritreiske flyktninger over 14 år (UNHCR 2012; Geiser 2013, s. 4).²⁶ Selv om alle flyktninger over 14 år i utgangspunktet skal få utstedt et slikt ID-kort, er det ifølge kilde A (møte i Addis Ababa, september 2015; e-post 11. november 2015) i praksis kun urbane flyktninger, sponsede flyktninger, flyktninger i Shimelba-leiren og i Afar-leirene som har fått utstedt slike kort. Alle eritreere som er registrert som flyktninger i Etiopia, skal imidlertid finnes både i ARRAs og UNHCRs databaser. Som nevnt under punkt 3.2, får flyktninger i flyktningleirer også utstedt rasjoneringskort av UNHCR. Rasjoneringskortet utstedes per familie og er nummerert. Kortnummeret er koblet til en spesifikk flyktning i UNHCRs datasystem.

De tre ulike kategoriene av eritreiske flyktninger – leirflyktninger, urbane flyktninger og sponsede flyktninger – mottar relativt like ID-kort. Forsiden av ID-kortet bærer tittelen «Refugee Identity Card», er merket med logoen til både ARRA og UNHCR, og inneholder følgende informasjon: ID-nummer, bilde, navn, fødselsdato,

Ababa inkluderer personer som har hatt fremtredende posisjoner i Eritrea, inkludert militære, men forklarte at det også finnes flyktninger med høyere militær bakgrunn i flyktningleirene.

²³ Urbane flyktninger får altså ikke utstedt rasjoneringskort.

²⁴ XE Currency Converter 05.01.2016.

²⁵ Mange eritreere har slektninger i Etiopia.

²⁶ Urbane flyktninger fikk utstedt et ID-dokument fra etiopiske myndigheter også før dette. Leirflyktninger kunne før 2012 få et attestbrev fra etiopiske myndigheter. ID-kortene som ble innført i 2012, erstatter disse tidligere dokumentene (UNHCR 2012).

nasjonalitet, utstedelsesdato og utstedelsessted. Utstedelsessted er normalt flyktingleiren som flyktingen er henvist å oppholde seg i, det vil si Shimelba eller en av Afar-leirene (kilde A, e-post 20. november 2015). Baksiden av kortet inneholder generell informasjon om kortet, utløpsdato, samt underskrift og stempel fra både ARRA og UNHCR.

ID-kortet for urbane flyktinger og ID-kortet for sponsede flyktinger skiller seg derimot fra ID-kortet for leirflyktinger ved at disse utstedes i Addis Ababa, og ved at de oppgir hvilken by flyktingen har lov å bo i (kilde A, e-post 20. november og 15. desember 2015).²⁷ ID-kortet for sponsede flyktinger skiller seg videre fra ID-kortet for urbane flyktinger ved at det over bildet av flyktingen er et lite oransje rektangel med forkortelsen OCP (kilde A, e-post 20. november 2015). Navnet til flyktingens sponsor fremgår ikke av kortet.

4. LEVEKÅR I ETIOPIA

Dette kapittelet redegjør kort om flyktingenes generelle levekår i Etiopia, og omhandler blant annet tilgang til skole, arbeid, statsborgerskap og bevegelsesfrihet. Kort oppsummert kan det fastslås at selv om flyktingene ønskes velkommen i Etiopia, er forholdene lite tilrettelagt for å integrere flyktingene i landet.

4.1 SKOLE

Flyktingene har tilgang til offentlig skole. Dette er gratis (kilde F, e-post 11. november 2015). De kan også gå på privat skole, men må da betale av egne midler. Det finnes egne grunnskoler for flyktingene i leirene, men ikke alle leire har videregående skole. Dersom det finnes en videregående skole i relativ nærhet av leiren, kan flyktingene få gå på skole der (kilde A, e-post 20. november 2015). Flyktinger trenger ikke ID-dokument for å gå på skole (kilde A, e-post 30. november 2015). Dersom en skole likevel krever dokumentasjon, noe som typisk kan være tilfellet i Addis Ababa for urbane flyktinger under 14 år,²⁸ kan flyktingen få utstedt et støttebrev fra EOC-DICAC. Landinfo er ikke kjent med hva støttebrevet inneholder av informasjon.

Flyktinger som har fullført videregående skole, kan søke om stipend til høyere utdanning fra etiopiske myndigheter (kilde F, e-post 11. november 2015). Dette gjelder både leirflyktinger, urbane og sponsede flyktinger. Flyktinger som innvilges stipendet, får student-ID-kort fra universitetet (kilde A, e-post 18. desember 2015). Detaljer rundt innvilgelse av slike stipend er uklare for Landinfo.

4.2 ARBEID

Flyktinger får ikke tillatelse til å arbeide i Etiopia (kilde A, møte i Addis Ababa, september 2015), men mange arbeider likevel i uformell sektor, spesielt i byene. Ifølge kilde A (møte i Addis Ababa, september 2015) og kilde F (e-post

²⁷ Kortene oppgir ingen konkret bostedsadresse.

²⁸ Som tidligere nevnt utstedes ikke ID-kort til flyktinger under 14 år.

10. november 2015) aksepteres dette i praksis av etiopiske myndigheter, men flyktningene risikerer å få bot. Dette gjør dem sårbare for utpressing, og mange jobber under dårlige betingelser.

4.3 STATSBORGERSKAP

Den etiopiske statsborgerskapsloven åpner for å gi utlendinger etiopisk statsborgerskap, jf. lovens punkt 4 (National Proclamation Act 2003). Både kilde A (møte i Addis Ababa, september 2015; e-post 15. desember 2015), kilde B og E (møter i Addis Ababa, oktober 2015) har imidlertid avvist at eritreiske flyktninger i praksis får innvilget etiopisk statsborgerskap. Dette gjelder også flyktninger som er gift med en etiopisk statsborger.

4.4 BEVEGELSESFRIHET

Flyktninger er, som allerede bemerket, i utgangspunktet henvist til å oppholde seg i en flyktningleir, men grensen mellom leir og nabolandsbyer kan være flytende. Enkelte flyktninger får som nevnt tillatelse til å bo utenfor leiren, enten som urban eller sponset flyktning (se punkt 3.3 og 3.4), men har da ikke lov til å oppholde seg utenfor en bestemt by. Det er uklart i hvilken grad innvilgelse av studiestipend (se punkt 4.1) påvirker bevegelsesfrihet.

Alle flyktninger kan imidlertid søke om et såkalt «pass permit», det vil si en midlertidig tillatelse til å reise og oppholde seg utenfor leiren eller byen dersom det foreligger humanitære grunner for dette, for eksempel for å få medisinsk behandling eller besøke familie. Den midlertidige tillatelsen gis normalt uten problemer, og utstedes i form av et A4-ark som er stemplet og signert av ARRA. Dokumentet inneholder gyldighetsdato og informasjon om innvilget reiserute. Tillatelsen kan også utstedes til flyktninger uten ID-kort (se punkt 3.5). Dokumentet fungerer da også som ID-kort (kilde A, møte i Addis Ababa, september 2015; e-post 20. november 2015; e-post 23. november 2015; e-post 30. november 2015; e-post 15. desember 2015). Tillatelsen skal i utgangspunktet leveres inn ved avsluttet reise, men det er uklart i hvilken grad dette følges opp. Landinfo har heller ikke kjennskap til i hvilken grad ARRA reagerer dersom flyktninger ikke returnerer innen avtalt tidspunkt.

4.4.1 Ulovlig opphold utenfor leirene

Som det fremgår over har flyktningene begrenset bevegelsesfrihet i Etiopia. I praksis forlater likevel svært mange flyktningleirene uten tillatelse. Dette må blant annet ses på bakgrunn av forholdene i leirene, og indikerer samtidig at det er forholdsvis lett å forlate leirene.

I september 2015 publiserte UNHCR (2015b) nye tall over flyktninger i Etiopia. Her fremgår det at per 30. september 2015 oppholdt 149 823 eritreiske flyktninger seg i Etiopia. Inntil august 2015 oppholdt nesten alle flyktningene seg i leirene i Shire og Afar (UNHCR 2015a). Per 30. september 2015 hadde 80 078 forlatt leirene – med andre ord oppholder ikke lenger flertallet av flyktningene seg i leirene.²⁹

²⁹ Mens antallet flyktninger i Afar-leirene angis til 30 726 i august og 31 085 i september, har UNHCR nedjustert antallet flyktninger i Shire-leirene fra 113 034 i august til 34 320 i september.

Ifølge kilde A (møte i Addis Ababa, september 2015) har det ikke skjedd en plutselig eksodus fra leirene i Shire-området, men utviklet seg slik over tid, uten at UNHCR har nedjustert tallene fortløpende. Kilde A mente at mange av flyktingene som har forlatt leirene uten tillatelse, har reist fra Etiopia. Flyktinger som har forlatt leirene og slått seg ned andre steder i Etiopia uten tillatelse, kan bli returnert til flyktingleirene (kilde F, e-post 10. november 2015).

5. REFERANSER

Skriftlige kilder

- Amnesty International (u. d.). *Death Penalty*. London: Amnesty International. Tilgjengelig fra <https://www.amnesty.org/en/what-we-do/death-penalty/> [lastet ned 8. januar 2016]
- Berhande, Daniel (2015, 11. juli). Gov't confirms clash with insurgents near Ethio-Eritrea border. *Horn Affairs*. Tilgjengelig fra <http://hornaffairs.com/en/2015/07/11/ethiopia-eritrea-border-clash-insurgents/> [lastet ned 4. desember 2015]
- Death Penalty Worldwide. *Eritrea. Death Penalty Database* (sist endret 7. juli 2014). Tilgjengelig fra <http://www.deathpenaltyworldwide.org/country-search-post.cfm?country=Eritrea> [lastet ned 11. januar 2016]
- Ethiopian-Eritrean Boundary Commission (2002, 13. april). *Decision Regarding Delimitation of the Border between The State of Eritrea and The Federal Democratic Republic of Ethiopia*. Haag: Ethiopian-Eritrean Boundary Commission. Tilgjengelig fra http://www.haguejusticeportal.net/Docs/PCA/Ethiopia-Eritrea%20Boundary%20Commission/Decision_13-4-2002.pdf [lastet ned 4. desember 2015]
- Geiser, Alexandra (2013, 22. november). *Äthiopien: Eritreische Flüchtlinge. Auskunft der SFH-Länderanalyse*. Bern: Schweizerische Flüchtlingshilfe. Tilgjengelig fra <http://www.refworld.org/pdfid/54c9f4524.pdf> [lastet ned 4. desember 2015]
- Google Maps (u.å.). *Eritrea*. Tilgjengelig fra <https://www.google.no/maps/place/Eritrea/@15.1764088,37.5390946,1285133m/data=!3m2!1e3!4b!4m2!3m1!1s0x166d5a3f9dba8565:0x17c208f02f120efa!6m1!1e1> [lastet ned 6. januar 2016]
- International Crisis Group (2014, 8. august). *Eritrea: Ending the Exodus?* Nairobi/Brussel: International Crisis Group. Tilgjengelig fra [http://www.crisisgroup.org/~media/Files/africa/horn-of-africa/ethiopia-eritrea/b100-eritrea-ending-the-exodus.pdf](http://www.crisisgroup.org/~/media/Files/africa/horn-of-africa/ethiopia-eritrea/b100-eritrea-ending-the-exodus.pdf) [lastet ned 18. desember 2015]
- [Nationality Proclamation] (2003). Federal Democratic Republic of Ethiopia (2003, 23. desember). Proclamation of Ethiopian Nationality, No. 378/2003. Tilgjengelig fra <http://www.refworld.org/docid/409100414.html> [lastet ned 16. desember 2015]
- Paice, Edward (1996). *Guide to Eritrea*. London: Bradt.
- [Penal Code] (2015, 15. mai). *Penal Code of Eritrea*. Tilgjengelig fra <http://www.refworld.org/pdfid/55a51ccc4.pdf> [lastet ned 8. januar 2016]
- [Refugee Proclamation] (2004). Federal Democratic Republic of Ethiopia (2004, 19. juli) Refugee Proclamation, No. 409/2004. Tilgjengelig fra <http://www.refworld.org/docid/44e04ed14.html> [lastet ned 4. desember 2015]
- UNHCR (2012, mars). *Ethiopia Refugee Update*. Addis Ababa: UNHCR. Tilgjengelig fra <http://www.unhcr.org/4f6890d59.pdf> [lastet ned 12. januar 2016]
- UNHCR (2015a, 31. august). *Ethiopia Factsheet August 2015*. Genève: UNHCR. Tilgjengelig fra <http://reliefweb.int/report/ethiopia/unhcr-ethiopia-factsheet-august-2015> [lastet ned 18. desember 2015]
- UNHCR (2015b, 30. september). *Ethiopia Factsheet September 2015*. Genève: UNHCR. Tilgjengelig fra <http://reliefweb.int/report/ethiopia/unhcr-ethiopia-factsheet-september-2015> [lastet ned 18. desember 2015]
- UNSC, dvs. UN Security Council (2015, 19. oktober). *Report of the Monitoring Group on Somalia and Eritrea pursuant to Security Council resolution 2182 (2014): Eritrea*. New York: UNSC. Tilgjengelig fra http://www.un.org/ga/search/view_doc.asp?symbol=S/2015/802 [lastet ned 4. desember 2015]

Muntlige kilder

- Eritreiske flyktninger, møte i Addis Ababa, 7. oktober 2015
- Kilde A, møte i Addis Ababa, 29. september 2015
- Kilde A, e-post av 20. november 2015, 30. november 2015, 15. desember 2015 og 18. desember 2015
- Kilde B, møte i Addis Ababa 1. oktober 2015
- Kilde C, møte i Addis Ababa, 1. oktober 2015
- Kilde D, møte i Addis Ababa, 2. oktober 2015
- Kilde E, møte i Addis Ababa, 6. oktober 2015
- Kilde F, e-post av 10. november 2015, 11. november 2015, 12. november 2015, 9. desember 2015 og 10. desember 2015
- Kilde G, e-post 8. desember 2015 og 11. desember 2015
- Kilde H, e-post 21. oktober 2015
- Kilde I, møte i Asmara, februar 2013
- Kilde J, møte i Asmara, mars 2014
- Kilde K, møte i Asmara 14. januar 2015